

Запровадження цих заходів сприятиме:

- збільшенню лісоресурсного потенціалу регіону досліджень;
- зменшенню площі низькопродуктивних, порушених та забруднених земель;
- підвищенню продуктивності та стійкості насаджень внаслідок заміни низькопродуктивних та похідних деревостанів на високопродуктивні і корінні;
- оптимізації вікової структури лісових насаджень;
- збагаченню біорізноманіття рослинного та тваринного світу;
- посиленню позитивного впливу лісових екосистем на екологічний стан навколишнього природного середовища;
- забезпеченню нагромадження ресурсів чистої води;
- вирощуванню екологічно чистої сільськогосподарської продукції;
- покращенню стану навколишнього природного середовища.

### Література

1. Воробьев Д.В. Типы лесов европейской части СССР. – К. : Изд-во АН УССР, 1953. – 452 с.
2. Гринченко В.В., Рибак В.О., Грищенко А.О. Відновлення корінного типу деревостанів – важливий захід підвищення продуктивності та біологічної стійкості соснових насаджень // Науковий вісник УкрДЛТУ : зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ УкрДЛТУ. – 2000. – Вип. 14.5. – С. 47-50.
3. Генсірук С.А., Нижник М.С., Копій Л.І. Ліси Західного регіону України. – Львів : Вид-во "Атлас", 1998. – 408 с.
4. Геренчук К.І. Природа Ровенської області. – Львів : Вид-во "Вища шк.", 1976. – 156 с.
5. Копій Л.І., Фізик І.В. Оптимізація лісистості в агроландшафтах північно-східної частини Волинської височини. – Львів : Вид-во НТШ, 1999. – 141 с.
6. Копій Л.І., Фізик І.В. Принципи формування оптимальної лісистості в умовах горбистих ландшафтів Волинської височини // Лісівнича академія наук України : наукові праці. – Львів : Вид-во НУ "Львівська політехніка". – 2007. – Вип. 5. – С. 69-73.
7. Фізик І.В. Перспективи реформування комунальних лісів Рівненщини // Науковий вісник НСІ : зб. наук. праць. – Березне : Вид-во НСІ. – 2007. – Вип. 1. – С. 32-34.

**УДК 630\*176.322.2:630\*228    Здобувач Я.П. Целень – НЛТУ України, м. Львів**

### **ЛІСІВНИЧО-ТАКСАЦІЙНА СТРУКТУРА БУКОВИХ ЛІСІВ ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ЗАХІДНО-ПОДІЛЬСЬКОГО ГОРБОГІР'Я У ЛЬВІВСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

Охарактеризовано букові ліси центрального Західно-Подільського горбогір'я у Львівській області. Виявлено розподіл букових лісостанів за класами бонітетів, повнотою, типами лісу. Вивчено особливості поширення насаджень бука європейського за експозиціями і стрімкістю схилів. Загалом встановлено, що в центральному Західно-Подільському горбогір'ї переважаючими є середньовікові та пристигаючі, високобонітетні та високоповнотні букові деревостани, які відзначаються значною продуктивністю і біологічною стійкістю.

*Competitor Ya.P. Celen' – NUFWT of Ukraine, L'viv*

### **The forestry and taxation structure of the beech forests stands of central part of hill-height-lend of Western Podillia in the L'viv region**

The beech forests stands of central hill-height-lend of Western Podilla in the L'viv region are described. Found out distributing of beech forests stands after the classes of stocking, plenitude, types of the forest. The features of distribution of planting of beech are

studied European after displays and swiftness of slopes. It is set on the whole, that in central hill-height-land of Western Podilla prevailing middle-age and pre-ripe, high stand quality and to the high stocking forests stands of beech, which are marked the considerable productivity and biological firmness.

Центральна частина Західно-Подільського горбогір'я у Львівській області розташована в межах природних районів, визначених К.І. Геренчуком [1] як Стільське, Бібрське і Перемишлянське горбогір'я. За геоботанічним районуванням ця територія належить до Миколаївсько-Бережанського району букових та дубово-букових лісів [10].

Географічно Стільське, Бібрське і Перемишлянське горбогір'я розташовані у південно-східній частині Львівщини. Спільними рисами їх природи, крім характерного для них глибокого розчленування поверхні, є абсолютні висоти, що досягають 400 і більше метрів, малопотужний покрив лесових суглинків, значне поширення широколистяних лісів [1].

Клімат центральної частини Західно-Подільського горбогір'я характеризується значними річними сумами опадів, м'якою зимою і помірно-теплим літом. Так, у Перемишлянах, метеостанція яких найточніше відображає кліматичні умови цієї території, річна сума опадів становить 664 мм, середня температура січня – 4,7 °С, липня 17,6 °С [9]. Загалом природні умови Західно-Подільського горбогір'я, зокрема і досліджуваних природних районів, є сприятливими для росту і розвитку лісової рослинності та вирощування змішаних високопродуктивних деревостанів. У минулому лісові масиви тут займали й сучасні орні землі. Це дає підставу відносити природні райони Західно-Подільського горбогір'я до лісової, а не лісостепової зони [1].

Лісівничі і таксаційні показники букових лісостанів Західно-Подільського регіону, району найбільшого їх поширення поза основною частиною ареалу, висвітлено у низці робіт [3-6, 8]. Однак більшість публікацій дослідників присвячено аналізу букових лісів Розточчя, Опілля, Давидівського, Верхо-Бузького і Гологірського пасм, Бережанського горбогір'я, Дрогобицького, Стрийсько-Жидачівського і Моршинського передгір'їв. Лісовий фонд бука європейського центральної частини Західно-Подільського горбогір'я охарактеризований недостатньо. У літературних джерелах не висвітлено репродуктивні процеси в бучнях цього регіону, слабо проаналізовано питання їх природного поновлення і відтворення, впливу лісогосподарських заходів на стан, ріст і розвиток лісостанів бука.

Необхідно відзначити, що в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я лісові насадження, зокрема за участю бука європейського, зростають на території 10 лісництв чотирьох держлісгоспів Львівського обласного управління лісового і мисливського господарства (табл. 1). Зокрема, на Стільському горбогір'ї розміщені ліси Роздільського (кв. 1-84) і Бориницького (кв. 1-91) лісництв ДП "Стрийське лісове господарство", Красівського (кв. 1-63) і Липниківського (кв. 32-116 і 119) лісництв ДП "Львівське лісове господарство" та Суходільського лісництва (кв. 1-76) ДП "Бібрське лісове господарство", на Бібрському горбогір'ї – ліси Романівського (кв. 1-80), Перемишлянського (кв. 1-8, 29-30), Свірзького (кв. 1-66) і Брюховицького (кв. 55-72) лісництв ДП "Бібрське лісове господарство", на Перемишлянському горбо-

гір'ї – ліси Нестюківського лісництва (кв. 1-89) ДП "Золочівське лісове господарство" та Брюховицького (кв. 1-54) і Перемишлянського (кв. 31-45) лісництв ДП "Бібрське лісове господарство".

Здійснені дослідження показують, що на території Стільського, Бібрського і Перемишлянського горбогір'їв нараховується 38312 га лісових земель (табл. 1). Загалом переважають букові лісостани. Загальна їх площа в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я становить 48,7 % від вкритих лісовою рослинністю земель (табл. 2). Особливо багато лісостанів бука європейського на Стільському (59,0 %) і Бібрському (54,6 %) горбогір'ях. На Перемишлянському горбогір'ї їхня частка, порівняно з Стільським та Бібрським природними районами, є у 2,8-3,0 рази меншою і становить 19,5 %. Значну площу в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я займають також насадження дуба звичайного. Їх частка за площею змінюється від 18,9-19,5 % – на Стільському і Бібрському горбогір'ях, до 40,2 % – на Перемишлянському горбогір'ї і загалом по регіону досліджень займає 24,1 %. Меншою мірою в центральному Західно-Подільському горбогір'ї поширені насадження граба звичайного (5,6 %), сосни звичайної (3,8 %), дуба червоного (3,7 %), модрина звичайної (3,2 %). Зрідка трапляються також лісостани берези пониклої (2,4 %), ясена звичайного (2,2 %), ялини європейської (1,6 %), вільхи чорної (1,6 %), явора (1,5 %) і клена гостролистого (1,2 %). Найменше поширення в регіоні досліджень мають насадження липи дрібнолистої, осики, в'яза шорсткого, ялиці білої, верби білої та інтродуцентів – модрина японської, горіха чорного, горіха грецького, акації білої та тополі канадської. Їх частка в лісовому фонді району не перевищує 0,1 % (табл. 2).

**Табл. 1. Лісовий фонд Львівського обласного управління лісового і мисливського господарства в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я**

| Природні райони           | Держлісгоспи | Лісництва      | Квартали    | Площа, га    |
|---------------------------|--------------|----------------|-------------|--------------|
| Стільське горбогір'я      | Стрийський   | Роздільське    | 1-84        | 4758         |
|                           |              | Бориницьке     | 1-91        | 5363         |
|                           | Львівський   | Красівське     | 1-63        | 3089         |
|                           |              | Липниківське   | 32-116; 119 | 1524         |
|                           | Бібрський    | Суходільське   | 1-76        | 3962         |
| <b>Всього</b>             |              |                |             | <b>18696</b> |
| Бібрське горбогір'я       | Бібрський    | Романівське    | 1-80        | 5218         |
|                           |              | Перемишлянське | 1-8; 29-30  | 673          |
|                           |              | Свірзьке       | 1-66        | 3989         |
|                           |              | Брюховицьке    | 55-72       | 1040         |
| <b>Всього</b>             |              |                |             | <b>10920</b> |
| Перемишлянське горбогір'я | Золочівський | Нестюківське   | 1-89        | 4049         |
|                           | Бібрський    | Брюховицьке    | 1-54        | 3395         |
|                           |              | Перемишлянське | 31-45       | 1252         |
| <b>Всього</b>             |              |                |             | <b>8696</b>  |
| <b>Разом</b>              |              |                |             | <b>38312</b> |

Отже, в центральному Західно-Подільському горбогір'ї визначальними є букові лісостани. Саме вони формують структуру та зумовлюють економічне, екологічне та соціальне значення лісового фонду цього регіону. Їх сумар-

ний запас становить 4799,4 тис. м<sup>3</sup>, середній запас на 1 га на Стільському горбогір'ї становить 261 м<sup>3</sup>, Бібрському – 269 м<sup>3</sup> і Перемишлянському – 243 м<sup>3</sup>. Найменший середній запас дорівнює 182 м<sup>3</sup>/га, найбільший – 304 м<sup>3</sup>/га.

**Табл. 2. Розподіл вкритих лісовою рослинністю земель за переважаними деревними породами**

| Порода              | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |       |
|---------------------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|-------|
|                     | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |       |
|                     | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %     |
| Бук європейський    | 10686      | 59,0 | 5958     | 54,6 | 1672           | 19,5 | 18316 | 48,7  |
| Дуб звичайний       | 3522       | 19,5 | 2065     | 18,9 | 3459           | 40,2 | 9046  | 24,1  |
| Дуб червоний        | 486        | 2,7  | 299      | 2,7  | 605            | 7,0  | 1390  | 3,7   |
| Граб звичайний      | 976        | 5,4  | 407      | 3,7  | 733            | 8,5  | 2116  | 5,6   |
| Клен гостролистий   | 153        | 0,8  | 140      | 1,3  | 154            | 1,8  | 447   | 1,2   |
| Явір                | 197        | 1,1  | 153      | 1,4  | 203            | 2,4  | 553   | 1,5   |
| Ясен звичайний      | 213        | 1,2  | 147      | 1,3  | 459            | 5,3  | 819   | 2,2   |
| Липа дрібнолиста    | 32         | 0,2  | 9        | 0,1  | 4              | 0,05 | 45    | 0,1   |
| Тополя канадська    | 3          | 0,02 | 4        | 0,04 | 4              | 0,05 | 11    | 0,03  |
| Вільха чорна        | 257        | 1,4  | 181      | 1,7  | 182            | 2,1  | 620   | 1,6   |
| В'яз шорсткий       | 1          | 0,01 | 4        | 0,04 | 2              | 0,02 | 7     | 0,02  |
| Акація біла         | 7          | 0,04 | -        | -    | 2              | 0,02 | 9     | 0,02  |
| Береза поникла      | 406        | 2,2  | 419      | 3,8  | 65             | 0,8  | 890   | 2,4   |
| Осика               | 31         | 0,2  | 9        | 0,1  | 6              | 0,1  | 46    | 0,1   |
| Горіх грецький      | -          | -    | -        | -    | 10             | 0,1  | 10    | 0,02  |
| Горіх чорний        | -          | -    | -        | -    | 1              | 0,01 | 1     | 0,003 |
| Верба біла          | 5          | -    | -        | -    | -              | -    | 5     | 0,01  |
| Сосна звичайна      | 520        | 2,9  | 443      | 4,1  | 480            | 5,6  | 1443  | 3,8   |
| Ялина європейська   | 317        | 1,8  | 217      | 2,0  | 81             | 0,9  | 615   | 1,6   |
| Ялиця біла          | -          | -    | 2        | 0,02 | -              | -    | 2     | 0,01  |
| Модрина європейська | 294        | 1,6  | 450      | 4,1  | 469            | 5,5  | 1213  | 3,2   |
| Модрина японська    | -          | -    | -        | -    | 5              | 0,1  | 5     | 0,01  |
| Всього              | 18106      | 100  | 10907    | 100  | 8596           | 100  | 37609 | 100   |

Букові лісостани в районі досліджень приурочені, в основному, до північних і південних експозицій горбів (19,0-24,5 % за площею), меншою мірою до північно-східних і південно-західних (15,2-16,2 %) і слабо поширені на східних, південно-східних та західних експозиціях (3,8-6,0 %) – табл. 3.

**Табл. 3. Розподіл площі букових лісостанів за експозицією схилів**

| Порода           | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |      |
|------------------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|------|
|                  | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |      |
|                  | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %    |
| Західна          | 299        | 6,9  | 38       | 2,4  | 4              | 2,7  | 341   | 5,6  |
| Південна         | 877        | 20,3 | 258      | 16,0 | 22             | 14,9 | 1157  | 19,0 |
| Південно-західна | 638        | 14,7 | 273      | 16,9 | 12             | 8,1  | 923   | 15,2 |
| Південно-східна  | 295        | 6,8  | 62       | 3,8  | 9              | 6,1  | 366   | 6,0  |
| Північна         | 867        | 20,0 | 563      | 34,9 | 62             | 41,9 | 1492  | 24,5 |
| Північно-західна | 400        | 9,2  | 157      | 9,7  | 32             | 21,6 | 589   | 9,7  |
| Північно-східна  | 723        | 16,7 | 255      | 15,8 | 7              | 4,7  | 985   | 16,2 |
| Східна           | 227        | 5,2  | 6        | 0,4  | -              | -    | 233   | 3,8  |
| Всього           | 4326       | 100  | 1612     | 100  | 148            | 100  | 6086  | 100  |

Розподіл букових лісів у центральному Західно-Подільському горбогір'ї відзначається значною нерівномірністю за стрімкістю схилів (табл. 4). Як видно з табл. 4, майже 80 % лісостанів бука європейського приурочені до схилів стрімкістю до 15°. Різкий спад поширення букових лісостанів спостерігається на схилах стрімкістю більше 25° і рідко трапляються масиви бука на схилах крутизною більше 30° (табл. 4).

**Табл. 4. Розподіл площі букових лісостанів за стрімкістю схилів**

| Стрімкість<br>схилів,<br>градуси | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |      |
|----------------------------------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|------|
|                                  | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |      |
|                                  | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %    |
| 10                               | 2214       | 51,2 | 1133     | 70,3 | 87             | 58,8 | 3434  | 56,4 |
| 15                               | 881        | 20,4 | 329      | 20,4 | 35             | 23,6 | 1245  | 20,6 |
| 20                               | 633        | 14,6 | 126      | 7,8  | 16             | 10,8 | 775   | 12,7 |
| 25                               | 253        | 5,9  | 22       | 1,4  | 6              | 4,1  | 281   | 4,6  |
| 30                               | 206        | 4,8  | 2        | 0,1  | 4              | 2,7  | 212   | 3,5  |
| 36                               | 58         | 1,3  | -        | -    | -              | -    | 58    | 0,9  |
| 40                               | 78         | 1,8  | -        | -    | -              | -    | 78    | 1,3  |
| 45                               | 3          | 0,1  | -        | -    | -              | -    | 3     | 0,05 |
| Всього                           | 4326       | 100  | 1612     | 100  | 148            | 100  | 6086  | 100  |

Розподіл площі букових деревостанів за групами віку наведено у табл. 5. Із даних табл. видно, що на території центрального Західно-Подільського горбогір'я переважають середньовікові лісостани бука європейського, які займають 41,3 % вкритих лісовою рослинністю земель. Найбільша їх кількість зосереджена на Бібрському горбогір'ї – 47,1 %. найменша на Перемишлянському – 32,5 %. Значною на території центрального Західно-Подільського горбогір'я є частка стиглих деревостанів – 24,6 %. Пристигаючі деревостани займають 18,5 %, молодняки – 15,0 %. Перестійні лісостани бука виявлено лише на 114 га (0,6 %). Встановлена закономірність у розподілі букових деревостанів за групами віку повністю поширюється на Стільське і Бібрське горбогір'я. На Перемишлянському горбогір'ї, де площа насаджень бука європейського є невеликою – 1672 га, переважають пристигаючі деревостани – 39,7 %. Великою тут є також частка середньовікових букових лісостанів – 32,5 %, а перестійні деревостани повністю відсутні. Загалом вікова структура букових лісів у центральній частині Західно-Подільського горбогір'я, внаслідок інтенсивних рубок у післявоєнні роки, є значно порушеною. Тому необхідні подальші зусилля лісівників для доведення її до оптимальних розмірів.

**Табл. 5. Розподіл площі букових деревостанів за групами віку**

| Групи віку            | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |      |
|-----------------------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|------|
|                       | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |      |
|                       | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %    |
| Молодняки І-го класу  | 484        | 4,5  | 223      | 3,7  | 116            | 6,9  | 823   | 4,5  |
| Молодняки ІІ-го класу | 992        | 9,3  | 781      | 13,1 | 144            | 8,6  | 1917  | 10,5 |
| Середньовікові        | 4219       | 39,5 | 2806     | 47,1 | 543            | 32,5 | 7568  | 41,3 |
| Пристигаючі           | 2016       | 18,9 | 717      | 12,0 | 663            | 39,7 | 3396  | 18,5 |
| Стигли                | 2935       | 27,5 | 1357     | 22,8 | 206            | 12,3 | 4498  | 24,6 |
| Перестійні            | 40         | 0,4  | 74       | 1,2  | -              | -    | 114   | 0,6  |
| Всього                | 10686      | 100  | 5958     | 100  | 1672           | 100  | 18316 | 100  |

Бук європейський у центральному Західно-Подільському горбогір'ї відзначається високою продуктивністю. Близько 95 % від загальної площі букових насаджень займають деревостани першого та вищих класів бонітету (табл. 6). Букові насадження III і IV класів бонітету становлять лише 0,34 %.

Розподіл букових лісостанів центрального Західно-Подільського горбогір'я за повнотами показано в табл. 7. Як видно із наведених даних, на території району досліджень переважають середньоповнотні та високоповнотні лісостани бука європейського. Панівними на Стільському, Бібрському і Перемишлянському горбогір'ях є букові деревостани з повнотою 0,7 та 0,8. Загалом, у центральному Західно-Подільському горбогір'ї вони займають, відповідно, 32,9 і 41,5 % від вкритої лісовою рослинністю площі. Букові лісостани повнотою 0,9 і 1,0 зростають на площі 6,3 %, а рідини (повнота 0,3-0,4) сформувалися на 1,5 % території лісового фонду регіону.

**Табл. 6. Розподіл площі букових деревостанів за класами бонітету**

| Класи бонітету | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |      |
|----------------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|------|
|                | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |      |
|                | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %    |
| I              | 4167       | 39,0 | 1521     | 25,5 | 869            | 52,0 | 6557  | 35,8 |
| Ia             | 5029       | 47,1 | 2360     | 39,6 | 654            | 39,1 | 8043  | 43,9 |
| Iб             | 961        | 9,0  | 1387     | 23,3 | 44             | 2,6  | 2392  | 13,1 |
| Iв             | 176        | 1,6  | 171      | 2,9  | -              | -    | 347   | 1,9  |
| II             | 338        | 3,2  | 495      | 8,3  | 87             | 5,2  | 920   | 5,0  |
| III            | 15         | 0,1  | 16       | 0,3  | 18             | 1,1  | 49    | 0,3  |
| IV             | -          | -    | 8        | 0,1  | -              | -    | 8     | 0,04 |
| Всього         | 10686      | 100  | 5958     | 100  | 1672           | 100  | 18316 | 100  |

Загалом лісові масиви в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я поширені у суборах, сугрудах і грудях (табл. 8). Однак треба наголосити, що субори і сугруди в регіоні займають дуже невелику площу, відповідно – 33,2 га (0,1 %) і 691,8 га (1,8 %).

**Табл. 7. Розподіл площі букових лісостанів за повнотами**

| Повнота | Горбогір'я |      |          |      |                |      | Разом |      |
|---------|------------|------|----------|------|----------------|------|-------|------|
|         | Стільське  |      | Бібрське |      | Перемишлянське |      |       |      |
|         | га         | %    | га       | %    | га             | %    | га    | %    |
| 0,3     | 9          | 0,1  | 3        | 0,1  | 4              | 0,2  | 16    | 0,1  |
| 0,4     | 151        | 1,4  | 61       | 1,0  | 39             | 2,3  | 251   | 1,4  |
| 0,5     | 653        | 6,1  | 305      | 5,1  | 76             | 4,5  | 1034  | 5,6  |
| 0,6     | 1441       | 13,5 | 610      | 10,2 | 190            | 11,4 | 2241  | 12,2 |
| 0,7     | 3305       | 30,9 | 2025     | 34,0 | 687            | 41,1 | 6017  | 32,9 |
| 0,8     | 4302       | 40,3 | 2676     | 44,9 | 630            | 37,7 | 7608  | 41,5 |
| 0,9     | 779        | 7,3  | 271      | 4,5  | 43             | 2,6  | 1093  | 6,0  |
| 1,0     | 46         | 0,4  | 7        | 0,1  | 3              | 0,2  | 56    | 0,3  |
| Всього  | 10686      | 100  | 5958     | 100  | 1672           | 100  | 18316 | 100  |

Багаті лісорослинні умови – груди поширені тут на 37586,9 га (98,1 %). У них успішно зростають такі мезотрофні і мегатрофні типотвірними деревні породи, як бук європейський, дуб звичайний, вільха чорна, граб звичайний, ясен звичайний, ялиця біла. Вони утворюють високопродуктивні грабові і грабово-дубові бучини, грабові, букові, ясеневі і ялицеві діброви, чорновільшини.

**Табл. 8. Розподіл лісових земель за типами лісу**

| № з/п         | Індекс типу лісу     | Тип лісу                         | Стільське      |            | Бібрське       |            | Перемишлянське |            | Разом          |            |
|---------------|----------------------|----------------------------------|----------------|------------|----------------|------------|----------------|------------|----------------|------------|
|               |                      |                                  | га             | %          | га             | %          | га             | %          | га             | %          |
| 1             | V <sub>2</sub> -дС   | Свіжий дубовий субір             | 9,4            | 0,05       | -              | -          | 12,5           | 0,14       | 21,9           | 0,06       |
| 2             | V <sub>2</sub> -бкС  | Свіжий буковий субір             | -              | -          | 3,1            | 0,03       | -              | -          | 3,1            | 0,01       |
| 3             | V <sub>3</sub> -дС   | Вологий дубовий субір            | 8,2            | 0,04       | -              | -          | -              | -          | 8,2            | 0,02       |
| 4             | C <sub>2</sub> -гД   | Свіжа грабова судіброва          | 23,5           | 0,13       | 4,0            | 0,04       | 8,4            | 0,10       | 35,9           | 0,09       |
| 5             | C <sub>2</sub> -гбкД | Свіжа грабово-букова судіброва   | -              | -          | 17,7           | 0,16       | -              | -          | 17,7           | 0,05       |
| 6             | C <sub>2</sub> -гсД  | Свіжа грабово-соснова судіброва  | 69,2           | 0,37       | 87,9           | 0,80       | 0,80           | 0,01       | 157,9          | 0,41       |
| 7             | C <sub>2</sub> -гбк  | Свіжа грабова субучина           | -              | -          | 1,3            | 0,01       | -              | -          | 1,3            | 0,003      |
| 8             | C <sub>2</sub> -гдбк | Свіжа грабово-дубова субучина    | 2,2            | 0,01       | 76,3           | 0,70       | -              | -          | 78,5           | 0,21       |
| 9             | C <sub>2</sub> -гсбк | Свіжа грабово-соснова субучина   | -              | -          | 87,6           | 0,80       | -              | -          | 87,6           | 0,23       |
| 10            | C <sub>3</sub> -гД   | Волога грабова судіброва         | 47,8           | 0,26       | 4,0            | 0,04       | 107,7          | 1,24       | 159,5          | 0,42       |
| 11            | C <sub>3</sub> -гбкД | Волога грабово-букова судіброва  | -              | -          | 11,4           | 0,11       | -              | -          | 11,4           | 0,03       |
| 12            | C <sub>3</sub> -гсД  | Волога грабово-соснова судіброва | 89,1           | 0,48       | 2,4            | 0,02       | -              | -          | 91,5           | 0,24       |
| 13            | C <sub>3</sub> -гбк  | Волога грабова субучина          | -              | -          | 1,5            | 0,01       | -              | -          | 1,5            | 0,004      |
| 14            | C <sub>3</sub> -гдбк | Волога грабово-дубова субучина   | 32,5           | 0,17       | 1,2            | 0,01       | -              | -          | 33,7           | 0,09       |
| 15            | C <sub>4</sub> -гД   | Сира грабова судіброва           | -              | -          | -              | -          | 1,1            | 0,01       | 1,1            | 0,003      |
| 16            | C <sub>4</sub> -Влч  | Сира сучорновільщина             | 7,0            | 0,04       | 4,7            | 0,04       | 0,8            | 0,01       | 12,5           | 0,03       |
| 17            | C <sub>5</sub> -Влч  | Мокра сучорновільщина            | -              | -          | -              | -          | 1,7            | 0,02       | 1,7            | 0,004      |
| 18            | D <sub>2</sub> -гД   | Свіжа грабова діброва            | 21,8           | 0,12       | 93,6           | 0,86       | 1574,5         | 18,11      | 1689,9         | 4,41       |
| 19            | D <sub>2</sub> -гбкД | Свіжа грабово-букова діброва     | 145,5          | 0,78       | 2818,5         | 25,81      | 692,0          | 7,96       | 3656,0         | 9,54       |
| 20            | D <sub>2</sub> -гдбк | Свіжа грабово-дубова бучина      | 1280,8         | 6,85       | 5917,5         | 54,19      | 1139,9         | 13,11      | 8338,2         | 21,76      |
| 21            | D <sub>3</sub> -гД   | Волога грабова діброва           | 1380,0         | 7,38       | 450,7          | 4,13       | 3262,2         | 37,51      | 5092,9         | 13,29      |
| 22            | D <sub>3</sub> -бкД  | Волога букова діброва            | 1513,8         | 8,10       | 631,6          | 5,78       | 720,9          | 8,29       | 2866,3         | 7,48       |
| 23            | D <sub>3</sub> -ясД  | Волога ясенева діброва           | -              | -          | -              | -          | 580,3          | 6,67       | 580,3          | 1,52       |
| 24            | D <sub>3</sub> -яцД  | Волога ялицева діброва           | 3,8            | 0,02       | -              | -          | -              | -          | 3,8            | 0,01       |
| 25            | D <sub>3</sub> -гбк  | Волога грабова бучина            | 17,2           | 0,09       | 51,6           | 0,47       | 18,9           | 0,22       | 87,7           | 0,23       |
| 26            | D <sub>3</sub> -гдбк | Волога грабово-дубова бучина     | 13966,1        | 74,86      | 641,7          | 5,88       | 565,5          | 6,50       | 15203,3        | 39,68      |
| 27            | D <sub>4</sub> -гД   | Сира грабова діброва             | 4,1            | 0,02       | 8,3            | 0,08       | 0,2            | 0,002      | 12,6           | 0,03       |
| 28            | D <sub>4</sub> -ясД  | Сира ясенева діброва             | 3,9            | 0,02       | -              | -          | -              | -          | 3,9            | 0,01       |
| 29            | D <sub>4</sub> -Влч  | Сира чорновільщина               | 39,0           | 0,21       | 3,7            | 0,03       | 8,5            | 0,10       | 51,2           | 0,13       |
| 30            | D <sub>5</sub> -Влч  | Мокра чорновільщина              | 0,8            | 0,04       | -              | -          | -              | -          | 0,8            | 0,002      |
| <b>Всього</b> |                      |                                  | <b>18695,7</b> | <b>100</b> | <b>10920,3</b> | <b>100</b> | <b>8695,9</b>  | <b>100</b> | <b>38311,9</b> | <b>100</b> |

За рівнем зволоження ґрунту в центральному Західно-Подільському горбогір'ї поширені свіжі, вологі, сирі і мокрі гігروتони. Найпоширенішими є свіжі (36,77 %) і вологі (63,01 %) умови місцезростання. Сирі і мокрі гігروتони займають невелику площу, відповідно – 0,20 % і 0,01 %.

Необхідно відзначити, що наявні в регіоні досліджень трофотони (субори, сугруди і груди) і гігروتони (свіжі, вологі, сирі і мокрі), велика

рельєфна різноманітність території сприяли формуванню значної кількості типів лісу. На цей час їх за критеріями лісівничо-екологічної типології Олексієва-Погребняка-Воробйова виділено 30 (табл. 8).

**Табл. 9. Розподіл букових лісостанів за типами лісу**

| № з/п         | Індекс типу лісу     | Тип лісу                       | Стільське    |            | Бібрське    |            | Перемишлянське |            | Разом        |            |
|---------------|----------------------|--------------------------------|--------------|------------|-------------|------------|----------------|------------|--------------|------------|
|               |                      |                                | га           | %          | га          | %          | га             | %          | га           | %          |
| 1             | C <sub>2</sub> -ГБк  | Свіжа грабова субучина         | -            | -          | 2           | 0,03       | -              | -          | 2            | 0,01       |
| 2             | C <sub>2</sub> -ГДБк | Свіжа грабово-дубова субучина  | -            | -          | 286         | 4,8        | -              | -          | 286          | 1,6        |
| 3             | C <sub>2</sub> -ГБкД | Свіжа грабово-букова судіброва | -            | -          | 2           | 0,03       | -              | -          | 2            | 0,1        |
| 4             | C <sub>3</sub> -ГБк  | Волога грабова субучина        | -            | -          | 1           | 0,02       | -              | -          | 1            | 0,005      |
| 5             | C <sub>3</sub> -ГДБк | Волога грабово-дубова субучина | 31           | 0,3        | 1           | 0,02       | -              | -          | 32           | 0,2        |
| 6             | D <sub>2</sub> -ГДБк | Свіжа грабово-дубова бучина    | 943          | 8,8        | 5015        | 84,1       | 859            | 51,4       | 6817         | 37,2       |
| 7             | D <sub>2</sub> -ГБкД | Свіжа грабово-букова діброва   | 7            | 0,1        | 167         | 2,8        | 65             | 3,9        | 239          | 1,3        |
| 8             | D <sub>2</sub> -ГД   | Свіжа грабова діброва          | -            | -          | -           | -          | 15             | 0,9        | 15           | 0,1        |
| 9             | D <sub>3</sub> -ГБк  | Волога грабова бучина          | 7            | 0,1        | 12          | 0,2        | 16             | 1,0        | 35           | 0,2        |
| 10            | D <sub>3</sub> -ГДБк | Волога грабово-дубова бучина   | 9624         | 90,1       | 454         | 7,6        | 440            | -          | 10518        | 57,4       |
| 11            | D <sub>3</sub> -БкД  | Волога букова діброва          | 55           | 0,5        | 18          | 0,3        | 210            | 12,6       | 283          | 1,5        |
| 12            | D <sub>3</sub> -ГД   | Волога грабова діброва         | 19           | 0,2        | -           | -          | 67             | 4,0        | 86           | 0,5        |
| <b>Всього</b> |                      |                                | <b>10686</b> | <b>100</b> | <b>5958</b> | <b>100</b> | <b>1672</b>    | <b>100</b> | <b>18316</b> | <b>100</b> |

Бук європейський як типотвірна порода і кліматична домішка до інших типотвірних деревних порід формує в регіоні досліджень 13 типів лісу: свіжий буковий субір, свіжа грабова субучина, свіжа грабово-дубова субучина, свіжа грабово-соснова субучина, свіжа грабово-букова судіброва, волога грабово-букова судіброва, волога грабова субучина, волога грабово-дубова субучина, свіжа грабово-дубова бучина, свіжа грабово-букова діброва, волога грабова бучина, волога грабово-дубова бучина та волога букова діброва (табл. 8).

Найбільш поширеними серед них і водночас серед усіх виявлених у центральному Західно-Подільському горбогір'ї типах лісу є свіжа грабово-дубова бучина і волога грабово-дубова бучина, які займають, відповідно – 8338,2 га (21,76 %) та 15203,3 га (39,68 %) території.

На значній площі розповсюджені також свіжа грабово-букова діброва (3656,0 га; 9,5 %) і волога букова діброва (2866,3 га; 7,5 %). Інші букові типи лісу в центральній частині Західно-Подільського горбогір'я займають дуже невеликі площі – від 1,3 до 87,6 га (0,003-0,23 %) (табл. 8).

Необхідно також відзначити, що сухих букових типів лісу (зокрема сухих грабово-букових дібров та сухих грабово-дубових бучин), які на Поділлі описав ще П.С. Погребняк та ін. [7] і П.П. Кожевников [2] та наявність яких на Західному Поділлі підтверджена дослідженнями Г.Т. Криницького, І.М. Попадинця та ін. [4], ми в центральному Західно-Подільському горбо-

гір'ї не виявили. Водночас, виявлено поширення бука європейського в типах лісу інших типотвірних порід – у свіжій і вологій грабових дібровах, де він утворює похідні деревостани (табл. 9).

Як видно з даних, наведених у табл. 9, похідні бучняки трапляються на Стільському (19 га) і Перемишлянському (67 га) горбогір'ях. Аналогічно інші деревні породи частково формують похідні деревостани в букових типах лісу центрального Західно-Подільського горбогір'я. Зокрема, ми виявили похідні березняки, осичники, кленовники у свіжій і вологій грабово-дубовій бучині, вільшанники, акаційники, липняки, явірники, ясенники, вербняки, топольники у вологій грабово-дубовій бучині, дубняки у свіжій і вологій грабово-дубовій бучині та вологій грабовій бучині, грабняки у свіжій і вологій грабово-дубовій бучині та свіжій грабово-дубовій субучині, сосняки у свіжій і вологій грабово-дубовій бучині та свіжій і вологій грабово-дубовій субучині, модриники у вологій грабово-дубовій бучині та свіжій грабово-дубовій субучині.

Таким чином, у центральній частині горбогір'я у Львівській області склалися сприятливі едафічні та кліматичні умови для росту, розвитку і формування високобонітетних, високоповнотних букових лісостанів, які відзначаються високою продуктивністю і біологічною стійкістю. Бучини в регіоні є панівним типом лісорослинних умов і займають переважно північні і південні експозиції горбів висотою 400 і більше метрів.

## Література

1. Геренчук К.І. Природні ландшафти і райони // Природа Львівської області / за ред. К.І. Геренчука. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1972. – С. 107-133.
2. Кожевников П.П. Типи лісу та лісові асоціації Поділля // Праці Всесоюзного науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації : сер. біол. наук. – Харків, 1931. – Вип. 10. – С. 78-82.
3. Криницький Г.Т., Попадинець І.М. Продуктивність букових насаджень Західного Поділля // Роль природно-заповідних територій Західного Поділля та Юри Ойцовської у збереженні біологічного та ландшафтного різноманіття. – Тернопіль-Гримайлів : Вид-во "Лілія". – 2003. – С. 291-305.
4. Криницький Г.Т., Попадинець І.М., Бондаренко В.Д., Крамарець В.О. Букові ліси Західного Поділля. – Тернопіль : Вид-во "Укрмедкнига", 2004. – 168 с.
5. Миклуш С.І. Склад та запаси бучняків рівнини України // Науковий вісник НАУ. – К. : Вид-во НАУ. – 2004. – № 70. – С. 44-54.
6. Парпан В.І., Вігер Р.М. Букові ліси Опілля, їх природне відтворення // Науковий вісник УкрДЛТУ: Лісівницькі дослідження в Україні. – Львів : РВВ УкрДЛТУ. – 1999. – Вип. 9.10. – С. 172-177.
7. Погребняк П.С. Лісорослинні умови Поділля // Праці Всесоюзного науково-дослідного інституту лісового господарства та агролісомеліорації : сер. біол. наук. – Харків : ВНДІЛГА. – 1931. – Вип. 10. – С. 122-116.
8. Прикладовская Т.Р. Влияние рекреационных нагрузок на буковые насаждения пригородной зоны Львова // Лесное хозяйство, лесная, бумажная и деревообрабатывающая промышленность : межведом. науч.-техн. сб. – К. : Вид-во "Будівельник". – 1981. – Вип. 12. – С. 17-18.
9. Проць-Кравчук Г.Л. Клімат // Природа Львівської області / за ред. К.І. Геренчука. – Львів : Вид-во Львівського ун-ту, 1972. – С. 40-59.
10. Шеляг-Сосонко Ю.Р. Європейська широколистянолісова область. Східноєвропейська провінція. Західноукраїнська підпровінція // Геоботанічне районування Української РСР / Андрієнко Т.Л., Білик Г.І., Брадєс Є.М., Голубець М.А., Махаєва Л.В., Рубцов М.І., Ткаченко В.С., Шеляг-Сосонко Ю.Р. – К. : Вид-во "Наук. думка", 1977. – С. 54-65.